

การประชุมวิชาการระดับชาติ
เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8

The 8th National Conference on
Community Management Network
for Sustainable Development

[องค์กรไม่แสวงหากำไร กับการพัฒนาที่ยั่งยืน]

รายงานสืบเนื่อง

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการคัดเลือกบทความและตรวจทาน
เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8

➤ คณะกรรมการฝ่ายวิชาการคัดเลือกบทความและตรวจทานเอกสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิชะกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์รัชกร วชิรสีโรตม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทินันท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.จตุพร เพชรบุรณ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.อัปดุลเลาะ เจ๊ะหลง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

➤ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิชะกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุดา ภู่อ่าง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.ปริวิทย์ ไวทยาชีวะ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.ปรรณกร แก้วรามุข

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.สงเสริม แสงทอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์รัชกร วชิรสีโรตม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์วันชัย เจือบุญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทินันท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.ธิตีพัทธ์ บุญปก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.พิชามณูชู้ บุญสิทธิ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.อัปดุลเลาะ เจ๊ะหลง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ห้องที่ 7 ห้องประชุมราชวดี อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์

ที่	เวลา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง
1	13.00-13.20 น.	ณัฐวัตร รัชไชย ทรงอวยพร สังข์ด้วงยาง ธนันท์ จักรवालกุล ปรานต์ แก้วมรกต อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง	การพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุอย่าง ยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2	13.20-13.40 น.	สาวธนภรณ์ รัตนอุไร วิชญาพร กรุดเนียม สุนี คำนวลศิลป์	การดำเนินงานและบทบาทของชมรม ผู้สูงอายุอิสระ กรณีศึกษาชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
3	13.40-14.00 น.	ณัฐธิดา สุวรรณรักษา สาวิณี เทพไชย ยศนันท์ ประภาพันธ์ ธิตีพัทธ์ บุญปก	แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของ มนุษย์และพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ภาคใต้ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
4	14.00-14.20 น.	สโรชา ทิพย์ปะละ ธงชัย ภูวนาถวิจิตร	แนวทางการสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพ ของเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดบ้าน แม่ขันลเหนือ ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
พักรับประทานอาหารว่าง (14.20-14.40 น.)			
5	14.40-15.00 น.	ปวันรัตน์ ดอกไม้งาม พรนภา ขอห้อมกลาง	วัดกับการกระจายโอกาสสู่ชุมชน กรณีศึกษา : วัดไร่ขิงพระอารามหลวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
6	15.00-15.20 น.	ธนัชพร จงอานนท์ ส่งเสริม แสงทอง	สถานภาพของภิกษุณีเถรวาทในสังคมไทย กรณีศึกษาอารามภิกษุณีนิโรธาราม ตำบล ดอยแก้ว อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
7	15.20-15.40 น.	ธนภัทร ตุ๊กลอย ชูเกียรติ ผมงาม เอมอร เจียรมาศ	คุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนวัดท้ายอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
8	15.40-16.00 น.	อิรฟาน เจ๊ะอุบง อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง	กระบวนการช่วยเหลือเยาวชนที่ได้รับ ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สารบัญ (ต่อ)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของคนในเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร (ศิวกร การดำรง กิตติพงษ์ แก้วสังหาร และศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว)	343
อิทธิพลของอาหารโปรตุเกสที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมการบริโภคในชุมชนกุฎีจีน กรุงเทพมหานคร (สโรชา รวยดี และเกศราพร พรหมนิมิตกุล)	352
ห้องที่ 6 ห้องเรียน LA 206 อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์	
การศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนบ้านออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (ชวิศา ยอดคำ และปรรณกร แก้วรากมุก)	363
อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในชุมชนบ้านป่าหมาก ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วนัฐพงษ์ ขาวรักษ์ พีรวิรัช ศักดิ์สุจริต และเกศราพร พรหมนิมิตกุล)	372
วิถีประมงสตรีมุสลิมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: วิถีชีวิต ศาสนา และการพัฒนา (คัมภีร์ภาพ แก้วยศกุล ธีรวัฒน์ แดงปรก บุณรดา ปิ่นสุวรรณ ปณิตา เพ็ชรสุวรรณ สลิลทิพย์ แซ่ฮ้อ อัญญาภรณ์ เยรานี และอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง)	385
วิถีชีวิตของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนย่านเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (จินุชนันท์ สงวนเขียว นูฮา สมันเหมือน และเอมอร เจียรมาศ)	393
การดำรงอยู่ของคณะละครชาตรี ชุมชนนางเลิ้ง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาละครชาตรีคณะกัญญาลูกแม่แพน (เรื่องนนท์) (สมิตานันท์ กุลตัน พีรดา โสภาพ และเกศราพร พรหมนิมิตกุล)	403
วิกฤตโควิด-19 ในบ้านเกาะแก้วกับมุมมองการศึกษาที่เปลี่ยนไป (ราชน บินสมาน จิรนนท์ เดชสุด กิตติธัช มะลิแก้ว ปริญา คงแก้ว ปนัดดา แซ่จิ่ง และอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง)	413
การรับรู้ การดำเนินชีวิต และสิทธิสวัสดิการของผู้พิการในสถานการณ์โควิด-19 กรณีศึกษาสมาคมผู้พิการแห่งหนึ่งในจังหวัดสงขลา (กมลวรรณ เอียดเหลือ นันทัญญา เทพเจริญ ชินดา ชื่นจิตร ปิยาพัชร จริญญา วรธน ศรีทาวงศ์ สุภาพร ตุลาธน และอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง)	422
ห้องที่ 7 ห้องประชุมราชวดี อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์	
การพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (ณัฐวัตร รัชไชย ทรงอวยพร สังข์ด้วงยาง ธนนันท์ จักรवालกุล ปราณต์ แก้วมรกต และอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง)	431
การดำเนินงานและบทบาทของชมรมผู้สูงอายุอิสระ กรณีศึกษาชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม (ธนาภรณ์ รัตนอุไร วิชญาพร กรุดเนียม และสุนี คำนวลศิลป์)	439
แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์และพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคใต้ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา (ณัฐธิดา สุวรรณรักษา สาวินี เทพไชย ยศนันท์ ประภาพันธ์ และธิตีพัทธ์ บุญปก)	447

ห้องที่ 7 ห้องประชุมราชาวดี อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์

ที่	เวลา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง
1	13.00-13.20 น.	ณัฐวัตร รัชไชย ทรงอวยพร สังข์ด้วงยาง ชนนันท์ จักรวาลกุล ปรานต์ แก้วมรกต อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง	การพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุอย่าง ยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา
2	13.20-13.40 น.	สาวธนาภรณ์ รัตนอุไร วิษญาพร กรุดเนียม สุนี คำนวลศิลป์	การดำเนินงานและบทบาทของชมรม ผู้สูงอายุอิสระ กรณีศึกษาชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
3	13.40-14.00 น.	ณัฐธิดา สุวรรณรักษา สาวิณี เทพไชย ยศนันท์ ประภาพันธ์ ธิตีพัทธ์ บุญปก	แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงของ มนุษย์และพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ภาคใต้ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
4	14.00-14.20 น.	สโรชา ทิพย์ปะละ ธงชัย ภูวนาถวิจิตร	แนวทางการสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพ ของเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดบ้าน แม่ชนิดเหนือ ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
พักรับประทานอาหารว่าง (14.20-14.40 น.)			
5	14.40-15.00 น.	ปวันรัตน์ ดอกไม้งาม พรนภา ขอห้อมกลาง	วัดกับการกระจายโอกาสสู่ชุมชน กรณีศึกษา : วัดไร่ขิงพระอารามหลวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
6	15.00-15.20 น.	ธนัชพร จงอานนท์ ส่งเสริม แสงทอง	สถานภาพของภิกษุณีเถรวาทในสังคมไทย กรณีศึกษาอารามภิกษุณีนิโรธาราม ตำบล ดอยแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
7	15.20-15.40 น.	ธนภัทร ตุ๊กลอย ชูเกียรติ ผมงาม เอมอร เจียรมาศ	คุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนวัดท้ายยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
8	15.40-16.00 น.	อิรฟาน เจ๊ะอุบง อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง	กระบวนการช่วยเหลือเยาวชนที่ได้รับ ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การดำเนินงานและบทบาทของชมรมผู้สูงอายุอิสระ กรณีศึกษา ชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ธนภรณ์ รัตนอุไร^{1,*}
วิชญาพร กรุดเนียม²
สุนี คำนวลศิลป์³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาและการดำเนินงานของชมรมแม่หญิง และ (2) บทบาทของชมรมผู้สูงอายุแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานชมรม รองประธานชมรม เหนือหญิง และสมาชิกชมรม รวม 10 ท่าน ด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ชมรมแม่หญิงมีจุดมุ่งหมายรวมตัวกันของผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ดำเนินงานโดยคณะกรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมาจากสมาชิกและมีความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุสมาชิกของชมรม บริหารกันเองในทุกด้าน ชมรมมีบทบาทในการจัดกิจกรรมแก่สมาชิก จัดกิจกรรมเพื่อสังคม และมีการเกื้อกูลระหว่างสมาชิก งานวิจัยนี้นำไปสู่ความเข้าใจองค์ความรู้การจัดการดำเนินงานและชมรมผู้สูงอายุอิสระ เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อพัฒนาชมรมผู้สูงอายุในอนาคต

คำสำคัญ : ชมรมผู้สูงอายุ, การดำเนินงาน, บทบาทของชมรม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*ผู้นิพนธ์หลัก; E-mail address: thanaporn_natnat@gmail.com, Withayaporn37@gmail.com

The operation and role of the independent elderly club A Case Study of Mae Ying Club, Muang District, Samut Songkhram Province

Thanaporn Rattanaurai^{1,}*

Witchayaporn Grudniem²

Sunee Kamnuansin³

ABSTRACT

The purpose of research is to study 1) the background and operation of Mae Ying clubs, and 2) the role of Mae Ying elderly club in Samut Songkhram Province. This research uses qualitative methods. Data was collected from 10 informants: the club chairman, club vice chairman, treasurer and club members, using an-in-depth interviews and non-participative observation. The content analysis method was used to analyze and synthesize the data collected.

The study found that Mae Ying club aims to gather the elderly to carry out activities. It is operated by a committee elected by its members, and managed by the elderly among the club members in all aspects. The club plays a role in organizing member activities, organizing social activities and providing support among members. This study is helpful to understand the operation and management knowledge and the independent elderly club, as a guideline for the development of the elderly club in the future.

Keywords: Elderly Club, Operation, Club Role

¹ Bachelor of Arts students, Community Management Program, Faculty of Management Sciences, Silpakorn University

² Bachelor of Arts students, Community Management Program, Faculty of Management Sciences, Silpakorn University

³ Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Silpakorn University

*Corresponding author; *E-mail address:* thanaporn_natnat@gmail.com, Withayaporn37@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นและคาดว่าประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ไม่เกิน ปี พ.ศ. 2568 โดยกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) คาดว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 14.4 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้น 20 % ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) จึงจะต้องมีการเตรียมพร้อมในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ซึ่งผู้สูงอายุจะมีเวลาว่างหลังจากการเกษียณอายุ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกที่จะทำกิจกรรมตามความพอใจของตัวเอง ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน และเป็นการให้คุณค่าแก่ตัวเองและผู้อื่น โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ การใช้เวลาร่วมกันในบ้าน การใช้เวลาว่างกิจกรรมสร้างสรรค์ การใช้เวลาว่างกิจกรรมนอกระบบที่ การใช้เวลาว่างกิจกรรมกีฬาและสุขภาพ

ชมรมผู้สูงอายุคือการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป ตั้งแต่ 30 คน ขึ้นไป และวัยที่มีอายุระหว่าง 25-59 ปี ไม่เกิน 1 ใน 4 ของสมาชิกที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป โดยมีการดำเนินกิจกรรมของชมรมโดยผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์หรือความมุ่งมั่นของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ และเพื่อสังคมทำให้เกิดการขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และยังถือเป็นองค์กรภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบงาน ผู้สูงอายุ และก่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับชุมชนเปรียบเสมือนเครื่องมือขับเคลื่อนและสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตัวผู้สูงอายุเอง โดยมี วัตถุประสงค์มุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุทั้งใน ด้านสุขภาพ สังคม และสวัสดิการ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562)

ในจังหวัดสมุทรสงครามมีชมรมผู้สูงอายุอิสระชื่อว่าชมรมแม่หญิง มีเจ้าของร้านแม่หญิงเป็นแกนนำผู้ก่อตั้งและเป็นประธานของชมรม ชมรมนี้ก่อตั้งมาแล้ว 4 ปี มีการรวมตัวของผู้สูงอายุทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีกระบวนการทำงานโดยผู้สูงอายุกันเอง ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาชมรมแม่หญิงในเรื่องของการดำเนินงานและบทบาทของชมรมว่ามีบทบาทการทำงานโดยผู้สูงอายุบ้าง เพื่อได้ทราบถึงความเป็นมาของชมรมผู้สูงอายุในลักษณะชมรมอิสระและเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาสังคมผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและการดำเนินงานของชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาบทบาทของชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีวิจัย

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทางทฤษฎีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและบทบาทผู้สูงอายุและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2565 – ธันวาคม 2565 มีวิธีดังนี้

1. กำหนดพื้นที่วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง เลือกชมรมแม่หญิงอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นกรณีศึกษาวิจัย เนื่องจากชมรมนี้มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวนมากและอาศัยอยู่ในหลากหลายพื้นที่ จากอำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ตำบลบางคนที ตำบลลาดใหญ่ ตำบลบ้านปรก ตำบลแม่กลอง ตำบลบางขันแตก ตำบลอัมพวา ตำบลบางพรม ตำบลบ้านปราโมทย์ จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยประธานชมรมแม่หญิง รองประธานชมรม เภรัญญิกชมรม และสมาชิกชมรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในเบื้องต้นสำรวจพื้นที่และหาผู้ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล ใช้แนวคำถามที่เตรียมไว้เพื่อนำไปสู่ประเด็นอื่นๆ เพิ่มขึ้นระหว่างพูดคุย ในระหว่างการสัมภาษณ์และอยู่ในพื้นที่วิจัย ทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) พร้อมถ่ายภาพประกอบการศึกษาและขอภาพถ่ายจากชมรมสำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้มีจัดขึ้นในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลภาคสนามนำมาจัดจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ศึกษาข้อมูลโดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นแนวทาง จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของผลการวิเคราะห์และผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง

ผลการวิจัย

ความเป็นมาและการดำเนินงานของชมรมแม่หญิง

ความเป็นมาของชมรม ชมรมแม่หญิงตั้งอยู่ที่ 123/10 หมู่ที่ 12 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชมรมรูปแบบอิสระโดยไม่ขึ้นตรงต่อภาครัฐหรือเอกชน และไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด ๆ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2561 จุดเริ่มต้นของชมรมนี้เกิดจากการรวมตัวของผู้สูงอายุที่มีเวลาว่าง ชวนกันไปร้องเพลงที่ห้างสรรพสินค้าโลตัส เพราะช่วงนั้นทางโลตัสมีการจัดกิจกรรมร้องเพลงขึ้น จึงเกิดการแนะนำต่อกัน และทำให้เกิดการรวมตัวกันของผู้สูงอายุในหลาย ๆ กลุ่มที่มีการแนะนำรู้จักกัน มีการนัดรับประทานอาหารที่ร้านอาหารชื่อร้านแม่หญิง โดยการแนะนำจากคุณพรสวรรค์ อินกล่อม เจ้าของร้านอาหารแม่หญิง และเมื่อเกิดการรวมตัวบ่อยขึ้นคุณพรสวรรค์ อินกล่อม จึงเสนอให้มีการจัดทำชมรมขึ้นมา และใช้สถานที่ร้านแม่หญิงเป็นที่ตั้งชมรม จึงมีชมรมแม่หญิงเกิดขึ้นโดยใช้ชื่อตามชื่อร้านแม่หญิง ชมรมนี้มีสมาชิกผู้สูงอายุจากหลากหลายพื้นที่ ได้แก่ อำเภอปากท่อ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ตำบลบางคนที ตำบลลาดใหญ่ ตำบลบ้านปรก ตำบลแม่กลอง ตำบลบางชันแตก ตำบลอัมพวา ตำบลบางพรหม ตำบลบ้านปราโมทย์ จังหวัดสมุทรสงคราม สมาชิกเข้ามาจากการแนะนำปากต่อปาก จึงทำให้ผู้สูงอายุมีสังคมที่ใหญ่ขึ้นและหลากหลาย โดยชมรมนี้ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 233 คน

ภาพที่ 1 ร้านอาหารที่ตั้งชมรมแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

การดำเนินงานของชมรม การดำเนินงานของชมรมแม่หญิงประกอบด้วย (1) คณะกรรมการบริหารชมรม และสมาชิก (2) การแบ่งส่วนงาน (3) การประสานและดำเนินงาน (4) กฎ กติกา และข้อปฏิบัติของชมรม (5) งบประมาณดำเนินงาน และ (6) การติดตามและประเมินผล ดังนี้

คณะกรรมการบริหารชมรมและสมาชิก คณะกรรมการของชมรมแม่หญิงมาจากการเลือกโดยสมาชิกของชมรม เริ่มจากเลือกประธานชมรม ต่อมาจึงมีการจัดตั้งรองประธานและเหรัญญิกขึ้นมาเพื่อให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรม ชมรมแม่หญิงมีผู้ทำหน้าที่เป็นประธานชมรม 1 ท่าน รองประธาน 1 ท่าน และเหรัญญิก 1 ท่าน มีหน้าที่ดังนี้

ประธานชมรม คือ นางพรสวรรค์ อินทรกล่อม มีบทบาทในการจัดกิจกรรม พุดคุยและแบ่งกลุ่ม โดยจะมีการแบ่งหน้าที่ ผ่านรองประธานเพื่อที่จะให้สมาชิกในชมรมได้เกิดการรวมตัวกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และได้มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่จะไปทำกิจกรรมร่วมด้วย

รองประธาน คือ นางสาวชุติมา แก้วทับทิม ทำหน้าที่แจ้งข่าวสารและรับเรื่องทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้น และเป็นคนจัดการบริหารงานต่อจากประธาน คือ การที่กระจายคำสั่งไปตามแต่ละกลุ่มย่อย ยังมีการทำงานผ่านอินเทอร์เน็ตผ่านแอปพลิเคชัน ไลน์ เฟสบุ๊ก

เหรัญญิก คือ นางวนิดา สุริยะวรรณกุล ทำหน้าที่เก็บรวบรวมเงินและบริหารเงินที่จะจัดทำกิจกรรมในสถานที่ต่าง ๆ โดยจะมีการแจ้งค่าใช้จ่ายผ่านกลุ่มแชท โดยจะมีการคิดเงินเป็นรายบุคคลในแต่ละกิจกรรมที่ไปทำ

ในส่วนสมาชิกของชมรม ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด 233 คน สมาชิกของชมรมมาจากการรวมกลุ่มกันและการแนะนำปากต่อปาก เชิญชวนในการให้เข้ามาเป็นสมาชิกในชมรม โดยไม่ค่าใช้จ่ายในการเป็นสมาชิก เมื่อเข้าร่วมชมรมมาแล้ว จะมีการนำเข้ากลุ่มไลน์ของชมรมเพื่อรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชมรม

การแบ่งส่วนงานและภารกิจ ชมรมแม่หญิงแบ่งส่วนงานเป็น 6 กลุ่มย่อย ซึ่งสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มย่อยจะอยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้ (1) **กลุ่มต้องเพื่อนเยอะ** ตัวแทนกลุ่ม นางเพชรินทร์ เอี่ยมอำไพ กลุ่มนี้จะเน้นไปทางจัดทริปและทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม และมีการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างสุขภาพที่สวนสุขภาพของจังหวัดสมุทรสงคราม (2) **กลุ่มเพื่อนต้องปากท้อ** ตัวแทนกลุ่ม นางลาวลีย์ เชิดชู เป็นกลุ่มที่อยู่ฝั่งทางจังหวัดราชบุรี เมื่อมีกิจกรรมจะนัดรวมที่ร้านแม่หญิงอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งกลุ่มนี้เน้นการพบปะ พูดคุย สังสรรค์ (3) **กลุ่มรักเสียงเพลง** ตัวแทนกลุ่ม นางสาววิมลรัตน์ จันจ้อย กลุ่มนี้จะมีการจัดกิจกรรมร้องเพลงทุกวันที่ร้านแม่หญิง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นการผ่อนคลายและสร้างสังคมผู้สูงอายุ (4) **กลุ่มบ้านธรรมชาติ** ตัวแทนกลุ่ม นางนันทนา รัตนกร กลุ่มนี้จะมีการไปเป็นวิทยากร กรรมการสถานพินิจ และมีการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ให้แก่สมาชิกในกลุ่มเป็นประจำ (5) **กลุ่มหญิงแอ็บ** ตัวแทนกลุ่ม นางจิริพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ กลุ่มนี้มีกิจกรรมร้องเพลง เต้นลีลาศ เพื่อระดมทุนไปช่วยเหลือเด็กและผู้ยากไร้ตามสถานที่ต่าง ๆ และมีการจัดทริปสำหรับผู้สูงอายุภายในกลุ่ม และ (6) **กลุ่มต้องคนเพื่อนเยอะ** ตัวแทนกลุ่ม นางสาวพรทิวี โรจนานนท์ กลุ่มนี้จะมีการรับเชิญไปเป็นวิทยากรให้แก่ชาวบ้านแต่ละตำบลและยังเป็นการแนะนำกลุ่มให้กับชาวบ้านเพื่อให้ชมรมได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

การประสานงานและดำเนินงาน การประสานงานในการทำกิจกรรมจะใช้ไลน์กลุ่มเป็นช่องทางในการดำเนินงาน โดยจะมีการจัดตั้งไลน์กลุ่มในแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะมีประธาน รองประธาน เทรย์ญิก และหัวหน้ากลุ่มแต่ละกลุ่ม ที่จะคอยประสานงานเพื่อให้สมาชิกทุกคนรับรู้และเป็นการแจ้งข่าวการทำกิจกรรมให้ประธานทราบเรื่อง

กฎ กติกา และข้อปฏิบัติของชมรม ชมรมแม่หญิงมีกฎ กติกา ข้อปฏิบัติหรือระเบียบในการอยู่ร่วมกันเป็นชมรม อาทิ เมื่อสมาชิกไปเข้าร่วมชมรมที่ร้านแม่หญิงมีค่าใช้จ่าย ครั้งละ 100 บาทต่อคน เพื่อใช้เป็นค่าน้ำไฟและค่าขนมและอาหาร ซึ่งเป็นกฎที่สมาชิกในกลุ่มยอมรับกัน และมีการใช้ไลน์กลุ่มในการเข้า-ออก ของสมาชิกในชมรม ซึ่งในการเข้า-ออกไลน์กลุ่ม จะมีการแจ้งชื่อทุกครั้งว่าคนไหนเป็นสมาชิกใหม่ หรือคนไหนที่จะออกจากชมรม

งบประมาณดำเนินงาน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกชมรมจะเป็นผู้ออกงบประมาณในการทำกิจกรรม โดยมี เทรย์ญิก เป็นคนคอยประสานงานระหว่างสถานที่ที่จะไปหรือกิจกรรมที่ทำ และคำนวณค่าใช้จ่ายและงบประมาณในการทำกิจกรรม คำนวณค่าใช้จ่ายที่สมาชิกแต่ละคนจะต้องจ่าย โดยค่าใช้จ่ายจะแจ้งให้กับหัวหน้าในแต่ละกลุ่มย่อย เพื่อที่แจ้งกับสมาชิกในกลุ่มของชมรม

การติดตามและประเมินผล การติดตามประเมินผลเรื่องการทำกิจกรรม ตัวแทนกลุ่มมีการส่งรูปเข้าไปในกลุ่มไลน์เพื่อแจ้งให้ประธานและสมาชิกในชมรมทราบว่ากำลังดำเนินกิจกรรมและจะมีการสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมหรือทริปเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาสำหรับกิจกรรมต่อไป

บทบาทของชมรมแม่หญิง

การจัดกิจกรรมแก่สมาชิก

กิจกรรมนันทนาการ เป็นลักษณะกิจกรรมที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ความสบายใจ ยกตัวอย่าง ในวันวาเลนไทน์ จะมีการจัดดอกไม้เพื่อมอบให้แก่กัน มีการทำกิจกรรมเล่นน้ำ ล่องเรือและมีการกินเลี้ยง เต้นลีลาศ และมีการนัดแต่งตัวตามธีมเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 2 กิจกรรมร้องเพลงที่ชมรม เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2565 (ที่มา: วิมลรัตน์ จันจ้อย)

กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ยกตัวอย่าง วันลอยกระทงก็จะมีทำให้ผู้สูงอายุในชมรมแต่งกายชุดไทย ทำให้เกิดความสุขสนานและการอนุรักษ์ความเป็นไทย วันปีใหม่มีการชวนกันไปทำบุญตักบาตร และยังมีกิจกรรมที่อนุรักษ์ความเป็นไทยโดยการจัดกิจกรรมล่องเรือทำบุญตามวัดต่าง ๆ เช่น วัดช่องลม วัดเจริญ วัดจุฬามณี วัดบางนกแขวก วัดพงมาลัย วัดนางตะเคียน วัดเพชรสมุทรวรวิหาร วัดบางกุ้ง วัดอัมพวันเจติยาราม เป็นต้น

ภาพที่ 3 กิจกรรมทำบุญทอดกฐินที่วัดช่องลมธรรมโชติ จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อ 23 ตุลาคม 2565 (ที่มา: กานสนี พรเพ็ชร)

กิจกรรมท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพักผ่อน ผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ มีการจัดทริปต่างจังหวัด เช่น ทริปลำปาง โดยการพาไปชมถ้ำต่าง ๆ การกินอาหารพื้นถิ่น การออกทริปล่องแพที่จังหวัดกาญจนบุรี มีการทำกิจกรรมเล่นน้ำ ล่องเรือและมีการกินเลี้ยง และทริปที่จังหวัดสตูล ได้มีการชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นต้น

ภาพที่ 4 กิจกรรมล่องแพ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 20 ธันวาคม 2565 (ที่มา: เปี้ยก วรญา)

การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม

ชมรมแม่หญิงได้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมโดยการที่สมาชิกในกลุ่มมีการรวบรวมเงินกันเองจากการจัดกิจกรรมร้องเพลงของสมาชิกในกลุ่มสำหรับเป็นกองทุนในการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคม เช่น การจัดกิจกรรมเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กและยังมีการมอบทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนที่โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และยังมีมีการไปเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวชมรมผู้สูงอายุ รับผิดชอบต่อแก่ชุมชนต่าง ๆ ที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก เช่น ชุมชนบางขันแตก ชุมชนวัดประชา ชุมชนวัดพวง เป็นต้น

การเกื้อกูลระหว่างสมาชิก

เมื่อสมาชิกในชมรมมีปัญหาจากเรื่องต่าง ๆ ก็จะมีการช่วยเหลือ เช่น เวลาที่มีผู้เจ็บป่วยก็จะมีการแนะนำหมอแนะนำยาที่ตัวเองกินแล้วดีหรือการนำไปเยี่ยม หรือในเวลาที่บ้านสมาชิกในชมรมมีการจัดงานก็มีการให้นำพิธีกรของชมรมเป็นผู้ดำเนินงานและสมาชิกคนอื่นก็จะคอยสร้างความสนุกสนานให้แก่แขกที่มาในงาน

สรุปและอภิปรายผล

ชมรมแม่หญิงเป็นชมรมผู้สูงอายุอิสระ สามารถดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารชมรมร่วมกับสมาชิก ผู้สูงอายุ มีบทบาทร่วมกันที่ทุกคนมีการตัดสินใจ การคัดเลือกผู้นำที่สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนสมาชิกได้และเป็นที่ยอมรับของชมรม มีการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยมีการกำหนด ประธานชมรม รองประธานชมรม เภรัญญิก จัดกิจกรรมสำหรับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นประเพณีงานวันขึ้นปีใหม่ การกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม กิจกรรมท่องเที่ยว กิจกรรมเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมเพื่อสังคม และการเกื้อกูลระหว่างสมาชิก

การดำเนินงานและบทบาทของชมรมผู้สูงอายุแม่หญิง มีการแบ่งและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบจากการตัดสินใจโดยสมาชิกผู้สูงอายุ และถือเอาการตัดสินใจของคนในชมรมเป็นหลักในการทำกิจกรรม สมาชิกมีการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันและเรียนรู้การจัดการดำเนินงานอย่างมีระบบ ทำให้ชมรมผู้สูงอายุแม่หญิงสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง ช่องทางในการดำเนินงานใช้การพูดคุยกันในแอปพลิเคชันไลน์ ที่เป็นทั้งการแจ้งข่าว การสั่งงาน การส่งภาพกิจกรรม หรือแม้แต่การติดตามประเมินผล เพื่อสำรวจผลความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้ดำเนินการและนำข้อคิดที่ได้จากการติดตามนำไปพัฒนาต่อกิจกรรมอื่น ๆ โดยไม่ต้องพึ่งหน่วยงานภายนอก ซึ่งงบประมาณที่ชมรมนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมนั้นมาจากการที่สมาชิกในชมรมมีการช่วยกันออกเงินเพื่อให้เกิดกิจกรรมและการออกทริปสำหรับสมาชิก กิจกรรมแต่ละอย่างที่ชมรมได้ทำนั้นผ่านการลงมติจากสมาชิกในชมรมแล้วจึงดำเนินการให้เกิดขึ้นจึงทำให้ทุกคนในชมรมเกิดการมีส่วนร่วมและบทบาทในชมรม นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ชมรมให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นได้รู้จัก ดังนั้นชมรมแม่หญิงมีการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของลูเธอร์ กุลิก และไลนอล อูริค (Luther H. Gulick and Lyndall Urwick, 1937) ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การจัดหน่วยงาน (3) การจัดบุคลากร (4) การอำนวยความสะดวก (5) การประสานงาน (6) การรายงาน และ (7) การจัดสรรงบประมาณ และแนวคิดขององรี ฟาโยล (Henri Fayol 1841-1925) ว่าการบริหารจัดการเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การจัดองค์กร (3) การบังคับบัญชาสั่งการ (4) การประสานงาน และ (5) การควบคุม ซึ่งชมรมแม่หญิงได้ดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. สมาชิกชมรมผู้สูงอายุแม่หญิงควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ติดป้ายประชาสัมพันธ์ และจัดทำเพจชมรมเพื่อให้บุคคลภายนอกได้รู้จักชมรมมากขึ้น เพื่อได้ประโยชน์ในการได้รับการสนับสนุน

2. สมาชิกในชมรมควรร่วมกันจัดตั้งกฎ กติกา การเป็นสมาชิก การอยู่ร่วมกัน ให้ชัดเจนมากขึ้น โดยมีข้อบังคับที่ทุกคนยอมรับได้ และมีการจัดตั้งบุคลากรที่มีความรับผิดชอบในชมรมใหม่ทุก ๆ 5 ปี เพื่อเป็นการให้ชมรมได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้นและยังเป็นการได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของชมรม เพื่อให้ได้แนวทางในการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- วิยะดา วรานนท์วิช และคณะ. (2553). CONTENT ANALYSIS. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2565. จาก <http://ismbas.blogspot.com/2010/09/content-analysis.html?m=1>
- สมาคมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). คู่มือชมรมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565. จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20161706104732_1.pdf
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). ชมรมผู้สูงอายุกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565. จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/DDn>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Luther H. Gulick and Lyndall Urwick. (1937). Theory: Administrative Process POSDCoRB. Paper on the Science of Administration.
- Tada Ratchagit. (2020). ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC แนวคิดของ Henri Fayol. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2565. จาก <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/190626-poccc-henri-fayol/>

4 มีนาคม 2566

ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์